

A NYOMOZÁS BEVEZETÉSE.

Az általános szolgálati határozványok VII. 4. pontja kötelességévé teszi a csendőrségnek minden közbiztonsági zavar előfordultával *azonnal* a hely színére menni, magát gyorsan tájékozni, *a helyszini szemlét* helyesen megejteni, az ott talált bűnjeleket, nyomokat és gyanújeleket biztosítani, illetve feljegyezni s ezáltal magának a nyomozás vezetésére adatokat, támpontokat és irányt szerezn.

Mindezekből az következik, hogy minden közbiztonsági zavar nyomozásának alapját a helyszini szemle képezi, mely különösen oly bűneseteknél, melyek valami külsőleg észlelhető hatást idéztek elő, vagy nyomokat hagytak hátra, nagy fontossággal bír, mert ezek ügyes felhasználása a sikert majdnem mindig biztosítja.

Minden nagyobb bűnesetnél első sorban az előtalált állapot sértetlen megtartása biztosítandó, hogy t. i. az előtalált nyomok hivatlan személyek által meg ne semmisíthessenek, avagy azokon bármennemű változtatás eszközölhető ne legyen;

pl. egy előtalált hulla eredeti helyzetében való megőrzéséről gondoskodik a járőr; a hulla közvetlen környéke, az ott előtalált lábnyomok stb. elkerítés és őrizet alá vétel által biztosítandók lesznek.

Miután az előfordult bűnesetekről az örsök által a kir. bíróságokhoz intézett jelentések, illetve tényvázlatok a megindítandó bűnvádi eljárás alapját képezik: önként következik, hogy ezen jelentéseknek és tényvázlatoknak megbízhatónak, pontosaknak, tárgyilagossáknak és kimerítőnek kell lenniök, a mi azonban csak az által érhető el, ha a helyszini szemle, — mely a nyomozás, így tehát az ennek alapján szerkesztett jelentés és tényvázlat kiinduló pontját képezi, — gondosan megejtetett.

E sorok célja a helyszini szemlék megejtésére, illetve a nyomozások bevezetésére némi utmutatással szolgálni.

A helyszini szemle megejtésénél nem ajánlható eléggé, hogy a hely színére csak azon személyeket bocsássuk, kik annak idején a bíróságnál kétségtelenül tanuként szerepelni fognak. Menetnél kevesebb ember juthat a tett színhelyére, annál könnyebben akadályozható meg, hogy a szemle eredménye idő előtt kifecsegtessék és esetleg a gyanúsított tudomására jusson. A gyanúsítottat magát pedig csak azon esetben és akkor is csak nagy elővigyázattal tanácsos a

helyszini szemle megejtéséhez előhívni, ha felvilágosításai nélkül a hely és idő szerinti összefüggés egykönnyen meg nem állapítható; ily esetben csak is kérdéseket szabad hozzá intézni és féltékenyen vigyázni kell arra, hogy ő a szemle eredményének felvételéről, t. i. a leletről, tájékozást ne szerezhessen.

Arra is kell a csendőröknek ügyelnie, hogy nincs-e koholt bünténynyel dolguk. A bűnyomoknak a helyszinén való megvizsgálásánál a tapasztalt és gondolkodni tudó csendőr az esetleg felfedezett feltűnő és nem összhangzó jelenségekből csakhamar reá fog jönni, hogy a feljelentő által neki tudomására adott bűntény tényleg nem lett elkövetve, vagy pedig maga a feljelentő által követtetett el. Pl. egy kir. végrehajtó azzal gyanúsítottatott, hogy egy végrehajtás alkalmával ékszereket lopott, pedig a helyszini szemle megejtésénél kétségtelenül megállapított, hogy a végrehajtó nem volt azon szobában, melyben az állítólag ellopott ékszerek voltak. Egy más esetben egy vidéki takarékpénztár pénztárnoka az általa hosszabb időn át elkövetett sikkasztásokat nem palástolhatván többé, betöréses lopást szinlelt, de oly ügyetlenül, hogy a helyszini szemlét megejtő őrsparancsnok csakhamar megállapíthatta, hogy kívülről nem is történhetett betörés. Az eljáró csendőrnek azonban óvakodni kell attól, hogy magát ily koholt

bűncselekmények feltételezésére könnyen ne csábíttassa, mert különben azon veszélynek teszi ki magát, hogy — csalódásnak esvén áldozatul — igazolatlanul a való tényállást szem elől téveszti.

Helyiségek megszemlélésénél és a lelet szerkesztésénél nem szabad terv nélkül eljárni, nem szabad egy pontról a másokra átugrani és ekkép az egyes benyomásokat tarkán összegezni úgy, a hogy a szem azokon megakad; hanem bizonyos rendszert kell szem előtt tartani, a menyiben az általánosról a részletekre, az egészről pedig annak egyes részeire kell átmenni és az együvé tartozókat helyesen csoportosítani kell.

Legczélszerűbb, ha mindenek előtt mindent, a mi a külső tette, az úgynevezett tárgyilagos tényállásra vonatkozik, szemügyre veszünk és összecsoportosítunk és csak ennek kimerítése után vesszük fel az egyes, a tettesre vonatkozó nyomokat és pedig, úgy a mint azok 1-ször a tett elkövetése *előtt*, 2-szor a tett elkövetése *idején* és 3-szor a tett elkövetése *után* bizonyos személyre utalnak.

1. Az úgynevezett tárgyilagos *tényállásról* szerkesztendő leletnek a következő pontokat kell felölelnie:

a) a *helyiséget*, annak *fekvését* és a *tért*, melyeket megszemlélünk, mindenek előtt teljes összességében, általános vázlat szerint és általános hatások között kell felvenni, a környéket, a

távolságokat, a más helyiségekhez való viszonyt megállapítani s az odavezető utakat felkutatni: csak így nyerünk az egészről vázlatos képet.

b) Ennek megtörténte után hozzáfogunk az egésznek *kiemelkedőbb része* felvételéhez, megkíséreljük azok egymásközi összefüggését megállapítani és azután az egyes részeket tartalmuk szerint leírjuk.

c) Most már a határokat szorosabbra vonjuk és áttérünk a különlegességre, mely a bűnös támadás tárgyát képezte és itt ép úgy járunk el, mint a többi pont alatt, t. i. az általánosról a részletekre áttérve, a köröket úgyszólván folyton összébb huzzuk.

d) Ha már most a tett elkövetésénél használt eszközöket és szereket majd itt, majd ott előtaláljuk avagy a tett előkészítésének jeleire vagy pedig a tett elkövetése után támadt nyomokra bukkanunk: mindezen jelenségeket a leletbe fel kell venni és pedig annak pontos megjelölése mellett, hogy hol és mikép találtuk azokat.

Lássuk most az ecsetelt eljárást egy példán.

Egy falusi korcsmában betöréses lopás történt. A csendőrörs azonnal értesítettvén, nyomozó járőrt küld ki, mely a helyszini szemlét megtartva, a következőket találja:

ad a) A korcsma az országút mellett fekszik más házak között, de azoktól udvarok és kertek által elválasztva, melyek a mezőkre vezet-

nek ki. A korcsma oldalt melléképületek által határoltatik és azok között elterülő udvar a hátul fekvő gyümölcsös kerttől *léczkerítéssel* van elzárva, mely kerítésen át ajtó vezet a gyümölcsös kertbe. Ezen ajtó mindég, tehát a betörés éjjelén is függőlakattal volt elzárva. Az országutról az udvarra egy, éjjel mindég zárva tartott kapun át juthatni, míg a rendes közlekedésre a korcsma épületén egy kis ajtó szolgál, mely az épületet két részre osztó tornácra nyilik, honnan ezen ajtóval szemközt ismét egy ajtó az udvarra vezet. A házbeliek mondása szerint mindezen ajtók éjjel zárva vannak és állítólag a betörés éjjelén is zárva voltak.

A tornácztól *jobbra* esik az *ivószoba*, melynek 3 ablaka az országutra szól; az ivószoba mögött van a *konyha*, 2 ablakkal az udvarra és e mellett az éléskamra, mely a konyhával egy ajtó által van összekötve. Úgy az ivószobából, mint a konyhából 1—1 ajtó vezet a tornácra.

A tornácztól *balra* eső helyiségek ép úgy vannak elosztva, mint a jobboldaliak, de azon különbséggel, hogy azokba a tornáczról csak egy, az országut felé eső lakszobába vezető ajtón át lehet jutni. Ezen lakszoba mögötti, az udvar felé néző két kamrában a korcsmás családja szokott aludni.

ad *b)* Az *ivószobában* az ablakokkal szemben a falnál egy faszekrény áll, mely egy méter magas, fél méter széles és 30 cm. mély; a szekrény közönséges szekrénylakattal volt zárható és a szekrény ajtaja pántokon függ. A korcsmáros állítása szerint ezen szekrényben a betörés éjjelén két pénzerszény volt elhelyezve: az egyik vörösesbarna bőrből sárga rézfoggantyúval, a másik (egészen új és leveltárczához hasonló) sárga bőrből. Ezen két erszény, melyekben összesen 235 frt 60 kr. volt, a szekrény feltörése után ellopatott. A szekrény feltörése akkép eszközöltetett, hogy a szekrény ajtajáról a pántok lefeszítették.

ad *c)* A lopás akkép eszközöltetett, hogy a betörők a mezőről a gyümölcsös kerten át a léczkerítés *átmászása* után behatoltak az udvarra, a csűr falára akasztott kis létrát a földszinétől két méter magasságban lévő, a tornácajtóhoz közelebb eső *konyhaablakhoz* támasztották, az ablakot, melynek retesze aligha lehetett jól megerősítve, alkalmasint erős rázás által kinyitották és most már a nyitott ablakon át a konyhába és innen a záratlan ajtón át az ivószobába bejutottak. Hogy a betörők aligha nem ketten voltak, mutatja az esőtől meglazult kerti uton előtalált *kétféle* lábnyom, mely úgy befelé, mint kifelé vezetett. Ezen lábnyomok biztosítására azok egy

része deszkadarabokkal letakartatott és azokról pontos méretek is vétettek. Hogy a két betörő a léczkerítésen átmászott, mutatja azon körülmény, hogy a léczek hegyein a sáros csizmáktól eredő piszok nyomai találtattak. Hogy a kis létrát a tornác felé eső konyhablakhoz támasztották, abból következtethető, hogy reggel ezen ablak *nyitva* találtatott s hogy ezen ablak előtt az udvaron a létra hegyeinek *benyomásai* tisztán észlelhetők.

ad d) A *szekrény feltörésére* a betörők *vésőt* használtak, melylyel a pántokat a szekrény ajtajáról lefeszítették. Ezen véső éle *ki volt csorbulva*; ezt mutatják a puha fából készült ajtón észlelt benyomások.

A betörés után a betörők az ivószobából még egy pár *férfi csizmát* is elvittek; ezek ugyanis este még az ivóban voltak, reggelre pedig eltűntek.

Ez lenne tehát a tárgyilagos tényállás a helyszini szemle eredményei alapján. Ezzel azonban feladatunk még koránt sincsen megoldva, mert ezeken kívül szükséges még:

hogy az egyes, a tettes személyére vonatkozó nyomok, melyek a helyszini szemle alkalmával — a fentiekén kívül — még előtaláltnak, alkalmas módon csoportosíttassanak és pedig akkép, hogy a mások által észleltek is bevonhatók le-

gyenek, miután ezen észlelőket később tanukként lehet felhasználni.

2. a) Legelől sorolnak azon nyomok, melyek a tett elkövetését *megelőzték* és előkészületekre vallanak. Ily előkészületek lehetnek szerek és eszközök beszerzése, leskelődés, a helyiség és alkalmatosság, valamint a tett színhelyére vezető ut kikémlelése, a zsákmány elszállítására szolgáló tartályok készentartása stb.

b) Azután *a tett elkövetésének lefolyására* fordítandó figyelem és mindama nyomok, melyek *a tett elkövetése alatt és közben* esetleg hátrahagyattak, pontosan megfigyelendők és leírandók, már a mennyiben a tettes kiderítésére vezethetnek. Ilyenek lehetnek a vérnyomok, melyekből arról lehet következtetni, hogy a tettes ruházatán is ilyenek léteznek, vagy hogy a tettes a tett elkövetésénél maga is megsebesült vagy megsebesített, pl. ablaktábla benyomása alkalmával; ily jelek továbbá gyertyacseppek, gyufadarabok, csizmáról leesett sár, fojtások, papirdarabok, küzdelemre mutató lábnyomok, elveszett gombok, fövegek, szerszámok, zsebkenedők, rongyok stb.

c) Végül szemügyre veendők azon nyomok, melyeket a gonosztevő *a tett elkövetése után* hátrahagyott; ezek is pontosan leírandók. Itt azonban ügyelnünk kell azon nyomokra, melyeknek célja a nyomozót a helyes iránytól el-

terelni. A helyes nyomot illetőleg figyelünk kell arra, hogy a tettes, esetleg zsákmánnyal megterhelten, mely uton távozott a helyszinéről. Gabonalopásnál pl. az utközben elszórt gabona-szemek, házi állatok ellopásánál, melyeket rendszeren (hogy zajt ne okozzanak) le szoktak azonnal ölni, a vérnyomok, más nehezebb tárgyak elhurczolásánál a vonszolás által keletkezett nyomok, kosarak vagy zsákok elczipelésénél a pihenés közben keletkezett nyomok fogják az utat megmutatni. Ezen út szemügyre vétele folytán a helyszini szemle olykor igen nagy távolságokra terjedhet ki, de a legtöbb esetben a tettes közvetlen felfedezésére vezet.

Térjünk most vissza a fennebb részletezett példánkhoz és lássuk az imént követeltek alkalmazását.

Már az 1. alatt észleltek alapján azon feltevésre jutott a nyomozó járőr, hogy a betörést ketten követték el. Hogy pedig a tettesek férfiak és pedig aligha nem csavargók lehettek, megerősítést nyert a következő *jelenségek* folytán:

ad a) A lopás előtti délután — a mint kiderítettett — két idegen férfi fordult meg a korcsmában. Ezek — mielőtt eltávoztak — kimentek az udvarra és (miután valószínűleg tettük végrehajtására az alkalmatosságot kiderítették) a nagy kapun át eltávoztak és a szomszéd falu felé vették ugyan utjokat, de

alig mentek a korcsmától néhány száz lépésnyire, letértek az országutról a mezőre és az ott összerakott *buzakeresztek* között háltak meg, honnan, mint a kertben az udvar felé vezető *kétféle lábnyomok* mutatják, a léczkerítés átmászása után hajnal felé a korcsmába visszatértek.

ad *b)* Ezen feltevés megerősítést nyert azon körülmény által, hogy a konyhaablaknál, melyen át a tettesek bemásztak, egy buzakalász találtatott, mely alkalmasint alvásközben az egyik tolvaj ruhájára ragadott és a bemászás közben a ruháról levált. Ezen buzakalász vezetett tulajdonképen az *a)* alatt ecsetelt nyomra, hogy a két betörő a szabad mezőn a buzakeresztek között töltötte az időt.

Az ivószobában a felfeszített szekrény előtt az egyik tettes csizmája sarkáról levált az odatapadt sárréteg; ezen sárrétegen ugyanazon — szabálytalanul bevert csizmaszögek-ből eredt — benyomások észlelhetők, mint az egyik lábnyomon a kertben. Ezen sárréteg gondosan megszárittatott és megőrzés alá vétetett.

ad *c)* A kerten túl, már a szabad mezőn a gyepen, az egyik betörő alkalmasint levetette saját csizmáját és felvette az ivószobából *ellopott csizmát*. Ez onnan volt következtethető, hogy a gyepen két — fehér vászon zsebken-

dőből készült — kapcza találtatott, melyeknek egyikén veres himzéssel A. R. betük láthatók; azon kívül ezen helytől kezdődőleg új — az eddigitől elütő — lábnyom észlelhető.

A lábnyomok a kerttől nagy körben az országuttra vezetnek, hol lassankint a szomszéd falu irányában elenyésznek.

Ezen körülmekintő és pontos helyszini szemle alapján a nyomozó járőrnek már a következő napon sikerült a negyedik faluban két csavargót letartóztatni, kiknél reszelők, tolvajkulcsok és egy — élén kicsorbult — véső, továbbá két forgópisztoly találtatott.

A betöréses lopást tagadták ugyan, de a helyszini szemle alkalmával előtalált adatok tetteségüket kétségtelenné tették. Csizmáik ugyanis tökéletesen beleillettek a lábnyomokba, illetve az ivószobában elejtett sárrétegbe; a kapczákat az egyik faluban felismerte egy parasztasszony, hogy t. i. a zsebkendőt kapczák készítésére az egyik letartóztatott csavargónak — ki akkoriban ezen faluban hosszabb időn át mint kőmives dolgozott — odaajándékozta; a csavargóknál előtalált véső teljesen beleillett a szekrényen hátrahagyott benyomásba és végül a korcsmáros — bár a csavargók arczára már nem emlékezett — a két erszényt, melyek a csavargók batyújában előtaláltattak, — sajátjának ismerte el.

Az ecsetelt példa nyomán láthatjuk tehát, mily fontos a nyomozásra a helyszini szemle, mennyire megkönnyíti és mily biztosan vezet a tettes felfedezésére a helyszini szemle gondos és alapos megejtése. Nem ajánlhatjuk ennél fogva eléggé az eljáró csendőröknek, hogy az általános szolgálati határozványok VII. 4. pontjában kötelességükké tett *helyszini szemlét* a legnagyobb lelkiismeretességgel és a legapróbb részletekig is behatolva ejtsék meg.
